

Field : History

Type : Review Article

Received:08.10.2017 - *Corrected*:20.11.2017 - *Accepted*:08.12.2017

Moğol İstilası Karşısında Abbasi Halifelerinin İslam Birliği Siyaseti

Mustafa HİZMETLİ

Doç. Dr., Bartın Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Bartın, TÜRKİYE

E-Posta: mhizmetli@bartin.edu.tr

Öz

Harizmşahlar devletine son verdikten sonra Maverünnehir ve Horasan şehirlerini yakıp yıkarak halkını katleden Moğol ordularının Irak civarına gelip Erbil ve çevresine saldırıp yağma ve talanda bulunması üzerine Abbasi Halifesi Nasır-Lidinillah Hilafet merkezi olan Bağdat'ın güvenliğinden endişe etmiş ve bunun için tedbir alma arayışına girmiştir. Bu çerçevede birbiriyle kavgalı Müslüman emir ve hükümdarların birleşip dayanışma içine girmesiyle Moğol istilasını durdurmak gerektiği kanısına varmış ve bu amaçla mektuplar yazmıştır. Halife'nin mektup yazıp birlik çağrısı yaparak destek talebinde bulunduğu şahsiyetler arasında Musul ve Erbil hâkimi Muzafferiddin Kökböri, Suriye Hükümdarı Melikü'l-Eşref Musa, Anadolu Selçuklu Sultanı Alaeddin Keykubad bulunmaktadır. Moğolların, Celaleddin Harizmşah'ı yenip Azerbaycan'ı ele geçirmeleri üzerine Harizmşahlar devleti ortadan kalkmış oldu. Böylece Irak ve İran'ın tamamını ele geçirip Anadolu'ya ve Abbasi hilafetine ait topraklara saldırılar düzenleyip yağma ve katliamlara giriştiler. Dönemin Abbasi halifesi Müstansır-Billah, Erbil hükümdarı Muzafferiddin Kökböri'yi Moğollarla savaşmak üzere görevlendirmiş ve kendisine yardımcı birlikler vermişti. Halife ayrıca bu dönemde birbiriyle çekişme ve savaş halindeki Müslüman hükümdarlarla iyi ilişkiler kurmuştur.

Anahtar Kelimeler: Moğol istilas, Abbasiler, İslam Birliği

Islamic Union Politics of Abbasids Caliphs against Mongolian Invasion

Abstract

After the end of the state of Khorezmshahs, the Mongol armies burning down the Maveräünnehr and the Khorasan cities and killed the people, came to the vicinity of Iraq and attacked Arbil and its surroundings and plundered. Because of this reason the Abbasid Caliphate of Nasır-Lidinillah worried about the safety of Baghdad and had taken measures. In the frame of this situation writing letters for this purpose it was necessary to stop the Mongol invasion by entering into a solidarity between Muslim orders and rulers. Among the personalities that the Caliph wrote the letters and called for support were Muzafferiddin Kökböri, the Syrians rulers Melikü'l-Eşref Musa and the Sultans of the Anatolian Seljuks Alaeddin Keykubad. When the Mongols defeated Celaledin Khorezmshahs and seized Azerbaijan, the state of Khorezmshah had disappeared. Thus, they captured all of Iraq and Iran and organized attacks on Anatolia to plunder and massacre the territories belonging to the Abbasi Caliphate. The Caliph of Abbasid Müstansır-Billah, assigned to fight the Mongols and gave the helmets to Kökböri. The caliph also established good relations with in the war and conflict for Muslim rulers in this period.

Keywords: Mongolian invasion, Abbasids, Islamic Union

1. Giriş

Tarihçi İbnü'l-Esir'in Babil kralının Kudüs'e saldırdığında Yahudilere yaptığından daha ağır bir saldırı ve büyük bir felaket olarak nitelediği Moğol istilası İslam dünyasının siyasi haritasını baştanbaşa değiştirmiş, birçok mamur ülke ve şehri harabeye döndürmüş, talan ve yağmaya maruz kalan masumların feryatları vicdanları sızlatmıştır. Harizmşahlar devletine son verdikten sonra Maverünnehir ve Horasan şehirlerini yakıp yıkarak halkını katleden Moğol ordularının Irak civarına gelip Erbil ve çevresine saldırıp yağma ve talanda bulunması üzerine Abbasi halifeleri Hilafet merkezi olan Bağdat'ın güvenliğinden endişe etmiş ve bunun için tedbir alma arayışına girmiştir. Bu saldırı karşısında bir yandan şehirlerin savunma tedbirleri artırılıp tahkimat yapılmış, öte yandan da birbiriyle çekişme halindeki Müslüman emir ve hükümdarların aralarını bulmak amacıyla diplomasi yöntemlerine başvurulmuştur. Köseadağ Savaşına giden süreçte bu çerçevede iki Halife Nasır-Lidinillah ve Müstansır-Billah'ın faaliyetleri ayrı bir öneme sahiptir. Konuyu çalışırken başvurulan kaynaklarda bu çabalarla ilgili bilginin çok dağınık ve doyurucu olmaktan uzak bir şekilde verildiği gözlenmiştir. Yine de eldeki bilgiler ışığında söz konusu çaba ve faaliyetlerin kimler eliyle nasıl yürütüldüğü ve ne derece başarıya ulaştığı soruları cevaplanmaya çalışılmıştır.

2. Nasır-Lidinillah'ın faaliyetleri:

Halife Nasır-Lidinillah Moğolların Bağdat'a saldırabileceğinden kaygılanmaya başladı. Erbil ve Musul'daki ordular eski düşmanlıkları bir kenara bırakarak halifeyle birleştiler. Bu sırada Cengiz Han doğuya çekildiğinden herhangi bir çarpışma yaşanmadı. Böylece Moğol tehdidinin ilk aşaması atlatılmış oldu.

Selahaddin'in vefatının ardından Abbasiler'le Eyyubiler'in haçlılara karşı birlikte hareket etmeleri fikri gittikçe zayıfladı. 615/1218'te Haçlıların Dimyat'a saldırımları üzerine Eyyubilerin yardım talebini Halife Nasır reddetti. Ertesi yıl Halifenin emirleri el-Melikü'l-Kamil'den yardım istemek zorunda kaldılar.

618/1221 yılında halife, Horasan üzerinden Irak'a doğru yürüyen Moğollara karşı Eyyubilerden el-Melikü'l-Adil'in oğlu el-Melikü'l-Eşref'i yardıma çağırdı. Ancak Eyyubiler sessiz kalmayı seçtiler. Halife Irak'ı tehdit eden Celaledin Harizmşah'a karşı ittifak oluşturmak amacıyla danışmanı Şehabeddin es-Sühreverdî'yi Eyyubî hükümdarı el-Melikü'l-Eşref'e gönderdi, ancak bu girişimden de bir sonuç çıkmadı (Hartmann (2006) :400).

Halife Nasır 1221 yılında Musul ve Erbil hâkimi Muzafferüddin Kökbörü'ye¹ gönderdiği mektupta bir araya gelerek Dakuka şehrinde ordularını toplamalarını ve Moğolları durdurmalarını istemişti (İbnü'l-Esir 1987, X: 230.).

Aynı yıl Halife, el-Melikü'l-Eşref'e mektup yazmış ve bizzat ordularının başına geçerek hep birlikte diğer emir ve atabeglerle bir araya gelip Moğollara karşı koymak üzere harekete geçmesini istemişti. Bu arada el-Melikü'l-Muazzam b. El-Melikü'l-Âdil, Dımaşk'tan o sıralar Harran'da bulunan kardeşi el-Melikü'l-Eşref'in yanına gelerek Mısır'a girmiş bulunan Frankları bölgeden çıkarmak için yardım ve bizzat askerlerinin başında Mısır'a hareket etmesini istemişti. Hepsini birlikte gittikleri takdirde Frankları Dimyat'tan çıkarabilirlerdi. Bunun için el-Melikü'l-Eşref, kardeşine yardım etmesi gerektiğinden ve şayet Franklar

¹ Begteginlilerin son hükümdarı (1190-1233) olan bu emir hakkında geniş bilgi için bkz. Gülay Ögün Bezer (2002), "Kökbörü", *DİA*, XXVI, 234-235.

buradan çıkarılmayacak olursa benzeri orduların bölgeye gireceğini söyleyerek onun yardımına gitmek için hazırlık yaptığını söyleyerek Halife'den özür diledi (İbnü'l-Esir 1987, X: 230-231; Kaya (2004), XXIX: 65.).

Emrindeki askerlerle Dakuka'da toplanan Kökböri'nin yanına halifeden destek kuvveti olarak Taştemir komutasında 800 kişilik bir süvari birliği gelmişti. Ayrıca başka destek kuvvetleri geleceğini de söylemişti. Ancak sayının düşündüğünden az olduğunu gören Kökböri, Moğollar üzerine yürümeye cesaret edememiştir. Moğollar Müslümanların kendilerine karşı harekete geçmek üzere toplandığını haber alınca kovalanacaklarını zannedip geri dönmüşlerdi. Fakat takip eden olmadığını görünce yerlerinde kalmış, Müslüman askerler de Dakuka'da beklemişti. Bu asker de düşmanın gelmediğini, üstelik destek kuvvetlerinin de ulaşmadığını görünce dağılıp evlerine dönmüşlerdi (İbnü'l-Esir, el-Kamil :231).

Halife 1223 yılında Muhyiddin İbnü'l-Cevzî'yi (ö. 656/1258)² elçi olarak Anadolu Selçuklu Sultanı Alaeddin Keykubad'a göndermişti. Emirler tarafından karşılanıp Konya'ya getirilen elçi halifenin isteklerini sultana şu sözlerle iletmişti:

“Moğol ordusu Muhammed Harizmşah'la vuruşup çarpışmaktan kurtuldu. Gücü ve kuvveti arttı. Mal, elbise, hazine, silah ve atla donandı. Casusların getirdikleri haberlere göre, şimdi bu bölgeye saldırı hazırlığı içindeler. Eğer aramızdaki mesafenin uzaklığından dolayı Rum ülkesinden fazla değil iki bin süvari ihtiyat ve imdat birliği olarak ülkemize gönderilirse, bu ülkemizin, milletimizin ve devletimizin selametine olur. Diğer İslâm meliklerine de bu konuda haber gitti. Onlar da bu işin telafisi için haberdar oldular.”

Halife muhtemel bir Moğol saldırısına karşı Bağdat'ı korumak için sultandan iki bin süvari istiyordu. Diğer hükümdarlardan da yardım istemişti. Sultan elçinin isteğini kabul ettiğini bildirdi ve en kısa zamanda asker toplanmasını buyurdu. Elçi istirahatgâhına çekildikten sonra Sultan halvet odasına geçip büyük emirlerini toplantıya çağırdı. Toplantıda Sultan emirlere kararını şöyle açıklar: *“O bizden iki bin süvari istemiş. Biz ona Rum yiğitlerinden her biri on askere bedel olan muvazzaf ordunun askerlerinden beş binini gönderelim. Onları teçhizatla donattıktan sonra yanlarına da bir yıllık erzak verelim.”* Sultan orduya katılanlara normal yol harcırahları dışında on bin akçeyi de nafaka olarak verdi. Böylece Sultan, her türlü levazımı ile birlikte beş bin savaşçı hazırlayarak Malatya subaşı melikü'l-Ümera Bahaeddin Kutluğca komutasında halifeye gönderdi. Malatya'dan hareketle Harput, Amid, Mardin ve Musul güzergâhında ilerleyen orduya geçtiği yerlerde gereken saygı, ikram ve ilgi gösterilmiş, hediyeler verilip ziyafetler tertiplenmiştir. Musul'da Bedreddin Lü'lü' tarafından üç gün misafir edilen Emir Bahaeddin onuruna ziyafetler verildi. Ayrıca durum bir mektupla Melik Muzafferüddin'e haber verildi. O da hilafet merkezini durumdan haberdar etti. Halife tarafından gönderilen karşılama heyeti gelerek Halifenin selamıyla birlikte mektubunu Emir Bahaeddin'e tebliğ etti. Emir'in öpüp başına koyduğu mektupta şunlar yazılıydı:

“Bundan önce aldığımız habere göre Moğol ordusu Sultan Muhammed Harizmşah'ın işini bitirdikten sonra bu tarafa yürüyecekti. Onun için biz de Sultan'dan yardım talebinde bulunmuştuk. Şimdi aldığımız habere göre onlar o düşüncelerinden ve niyetlerinden vazgeçmişlerdir. Bu iş için uzak yerlerden buraya gelmiş olan meliklerin yurtlarına dönmelerine izin verdik. Emir Kutluğca da ordusuyla birlikte selamete vatanına dönsün”.

² Tam künyesi Ebu Muhammed (Ebu'l-Mehasin), Muhyiddin Yusuf b. Abdurrahman b. Ali et-Teymî el-Bekrî olan Abbasi devlet adamı ve Hanbeli fakihî olan bu zat hakkında geniş bilgi için bkz. Cengiz Kallek (1999), “İbnü'l-Cevzî, Ebu Muhammed”, *DİA*, XX, 542-543.

Bunun üzerine karşılıklı hediyeler takdiminden sonra Emir Kutluğca kumandasındaki kuvvetler Malatya'ya geri döndüler. Çünkü Moğollar ülkelerine geri dönmüşlerdi. Kendilerine ihtiyaç kalmayan bu kuvvetler sultanın yanına Anadolu'ya geri döndüler (İbn Bibi 2014: 281-286; Münecimbaşı Ahmed b. Lütfullah 2017: 60; Özbek 1999: 427-448). Halife Nasır 622/1225'te vefat etti.

3. Halife Müstansır-Billah'ın faaliyetleri:

Moğolların, kendileriyle savaşı göze alabilen tek hükümdar Celaleddin Harizmşah'ı yeni Azerbaycan'ı ele geçirmeleri üzerine Harizmşahlar devleti ortadan kalkmış oldu. Böylece Irak ve İran'ın tamamını ele geçirip Anadolu'ya ve Abbasi hilafetine ait topraklara saldırılar düzenleyip yağma ve katliamlara giriştiler. 628/1231 yılında Moğollar Erbil, Amid, Mardin ve Nusaybin gibi şehirlerde büyük yağma ve katliam yaptı (Makrizî 1997, I :363). İlerlemeyi sürdüren Moğollar Şehrezor'a kadar ilerledi. Halife Erbil valisi Muzafferüddin Kökböri'yi Moğollarla savaşa gönderdi. Destek için de Bağdat'tan bir miktar asker gönderdi. İki ordu birlikte harekete geçince Moğollar geri çekildi. Müslüman askerler burada bir ay bekleyip memleketlerine döndüler (İbn Kesir 1995: 264; İsmail Yiğit (2006) :118.).

629/1232 yılında Moğolların Ermeniyeye ve Ahlat'ı istilaları üzerine Bağdat'ın tehdit altında olduğunu düşünen Abbasi Halifesi Müstansır billah, yardım istemek üzere Mısır'a elçiler yolladı. Melikü'l-Kamil ordusuyla Mısır'dan yola çıktı. Yolda Eşref de ordusuyla kendisine katıldığı gibi Kerek hakimi Nasır Davud da orduya iştirak etti (Makrizî, Süluk :365).

633/1236'da Moğollar Musul yönünde ilerlediler. İyice yaklaşan tehlike karşısında Halife seferberlik ilan ederek halktan asker toplamaya çalıştı. Toplanan gönüllülere silah ve para dağıttı, hazırladığı orduyu Moğollar üzerine gönderdi. Ancak yolda Moğol ordusunun bölgeyi terk edip Azerbaycan'daki karargâhlarına çekildikleri öğrenilince ordu Bağdat'a döndü. Müstansır nizami asker sayısını yüz bine kadar çıkardı. 634/1237'de tekrar saldırıya geçen Moğollar aldıkları Erbil'de büyük katliam yaptılar. Halife Müstansır'ın gönderdiği ordunun yaklaştığını duyunca tekrar geri çekildiler. Bu arada Bağdat surlarını tahkim ettirip savunma tertibatı alan halife Müstansır tabi Müslüman hükümdarlardan askeri yardım istedi.

635/1238 yılında Halifenin elçileri bir miktar para ile Melikü'l-Kamil'e geldiler. Halifenin mektubunu hürmetle öpüp başına koyan melik derhal hazırlıklara başlanması emrini verdi. Halifenin gönderdiğine ilave olarak hazineden para tahsis ederek bir birlik donattı. Teçhiz ettiği üç bin kişilik süvari birliğinin komutanlığını Kerek hakimi Nasır Davud yapacaktı (Makrizî 2012: 127).

Suriye Eyyubi hükümdarı ve Şehrizor hakiminin gönderdiği birliklerin de katıldığı Abbasi ordusu Bağdat'a yaklaşık kırk km. uzaklıktaki Hanikin'de Moğollar karşısında ağır bir yenilgiye uğradı. (636/1238-39) Yenilgiye uğrayan ordudaki askerlerin çoğu öldürüldü, geri kalanlar da firar etti. Halife Müstansır doğrudan başkentini tehdit eden Moğol tehdidinden büyük ihtimalle bölgeden sorumlu Moğol kumandanıyla yapmayı başardığı ateşkes anlaşmasıyla kurtulabildi (Makrizî 2012, I: 386; Yiğit (2006) XXXII: 118).

Moğollara karşı savunma tedbirleri alınırken bir yandan da Müslüman hükümdar ve emirler arasında birliğin sağlanması önem kazanmıştı. Böylesine güçlü bir düşman saldırısına ancak bütün İslam dünyası birlik olduğu takdirde karşı konulabilirdi. Bu bağlamda Halife Müstansır-Billah'ın başarılı bir şekilde yürüttüğü diplomasi faaliyetleri önemlidir.

Doğu İslam dünyasının Moğol tehdidine maruz kaldığı bir dönemde halifelik makamında bulunan Müstansır kendisine tabi müslüman hükümdarlarla iyi ilişkiler kurdu. Birbirine düşen Mısır ve Suriye Eyyubî memluklerini barıştırmaya çalıştı. 628/1231'de Mısır Eyyubî Sultanı el-Melikü'l-Kamil Muhammed'in elçisini ve Erbil hükümdarı Kökböri'yi ağırladı. 629/1232'de Mısır hükümdarı el-melikü'l-Kamil'den korkup Bağdat'a sığınan yeğeni Kerek Eyyubî emiri el-Melikü'n-Nasır Davud'a da ilgi gösterdi. Muhyiddin İbnü'l-Cevzî'yi onların arasını bulmakla görevlendirdi. Yürütülen diplomasi başarılı oldu ve el-Melikü'n-Nasır Davud Kerek'e döndü. Onun bu elçisi diğer Müslüman hükümdarları da ziyaret ederek aradaki ihtilafları kaldırmaya çalıştı (Makrizî I: 373; Yiğit (2006) XXXII: 118).

633/1236 yılında Kerek emiri amcası el-Melikü'l-Kamil'in Kerek'i elinden almasından korkarak Bağdat'a geldi. Halifeden destek istedi. Kendisine ağırlayan Halife Mustansır gizlice Melikü'l-Kamil ile görüşerek aralarındaki soğukluğu giderdi. Böylece rahatlayan Kerek emiri ülkesine geri döndü (Makrizî I: 373).

Makrizî, 635/1238 yılı hadiseleri arasında Halifenin elçisi Muhyiddin İbnü'l-Cevzî'nin Eyyubi melikleri arasında barışı sağlamak için çaba sarfettiğini kaydetmektedir (Makrizî I: 379). 636/1238'de Halifenin elçisi Nablus'ta bulunan Melikü's-Salih ile kardeşi el-Melikü'l-Adil arasında arabuluculuk yapıyordu (Şeşen (2012):136; Kallek (1999) XX: 542).

4. Sonuç

Abbasi halifelerinin Moğol saldırılarını durdurma faaliyetlerinin odak noktasını İslam dünyasının kalbi niteliğindeki hilafet merkezini korumak amacıyla bir birlik meydana getirme çabası oluşturmaktadır. Başta Anadolu Selçuklu sultanı Alaeddin Keykubad olmak üzere hükümdar ve emirlerin halifenin çağrısına müspet cevap verdikleri görülmektedir. Bunun sebeplerinin başında Bağdat'taki Hilafet merkezinin bütün Müslümanları temsil ettiği inancıdır. Orası kaybedilirse bütün emir ve hükümdarlar da iktidarlarının meşruiyet temelini yitirmek durumunda kalacaklardı. Bunun en çarpıcı örneğini Moğol saldırısı öncesi iktidar hırsıyla Bağdat'ı tehdit eder hale gelen Kudretli Harizmşahlar devletinin yerle bir olması oluşturmaktadır. Diğer bir sebep ise Moğol ordularını kendi topraklarının dışında karşılamak suretiyle cepheyi uzak bölgelerde açmak suretiyle kendi ülkelerindeki baskıyı kaldırmaktır. Bağdat'ın düşmesi durumunda sıra kendilerine geleceği için halifelik topraklarını savunmak kendi topraklarını savunmak anlamını taşımaktadır.

Değinilmesi gereken diğer daha önemli nokta ise Moğol istilası başladığı sırada İslam dünyasının içinde bulunduğu bölünmüşlük halidir. Aynı durum yüzünden haçlılara karşı koymakta zorlanan Müslüman hükümdar ve emirler bir de Moğol istilası gelince ne yapacaklarını şaşırmışlardır. Moğolların saldırılarını bozkır kavimlerine mahsus vur kaç taktiğiyle yürütmeleri, zayıf buldukları bölgelerde yağma ve katliam yapıp üzerlerine ordu sevk edilince de süratle geri çekilmeleri başarılarını artırdığı gibi, Müslüman halkın da şaşkınlık ve çaresizliğini derinleştirmiştir. Bu bakımdan Müslüman hükümdar ve emirler arasındaki kopukluğun giderilerek birliğin sağlanması ve saldırgan Moğollar karşısına tek güç olarak çıkılması gerekiyordu. Abbasi Halifesi Müstansır-Billah'ın Müslüman hükümdar ve emirlerin arasını bulma çabaları işte bunu gerçekleştirmeyi amaçlamıştı. Bu iki halifenin bu husustaki faaliyetlerinin hilafet ve onun merkezi Bağdat'ın korunmasını sağlayamasa bile Müslüman hükümdar ve emirler arasında Moğollara karşı konulabileceği bilincinin

oluşmasında ve onların Aynicâlût savaşında³ durdurulmasına giden sürecin hazırlanmasında önemli rol oynadığı açıktır.

KAYNAKÇA

- Bezer, G.Ö. (2002). “Kökböri”, *DİA*, XXVI, 234-235.
- Hartmann, A. (2006). “Nasır-Lidinillah”, *DİA*, XXXII, 400.
- İbn Bibi, el-Hüseyin b. Muhammed b. Ali el-Caferî er-Rugadi (2014). *el-Evâmirü'l-Alâiyye fi'l-Umûri'l-Alâiyye Selçukname* (çev. Mürsel Öztürk), TTK, Ankara.
- İbn Kesir, Ebü'l-Fida İmadüddin İsmail b. Ömer (1995). *el-Bidaye ve'n-Nihaye: Büyük İslam tarihi*, (trc. Mehmet Keskin), İstanbul, XIII, 264.
- İbnü'l-Esir, İ. (1987). *İslam tarihi: el-kamil fi't-tarih terciümesi*, (trc. Abdülkerim Özeydin), İstanbul.
- Kaya, Ö. (2004). “Melikü'l-eşref, Musa”, *DİA*, XXIX, 65.
- Kallek, C. (1999). “İbnü'l-Cevzî, Ebu Muhammed”, *DİA*, XX, 542-543.
- Makrizî, Ebü'l-Abbas Takıyyüddin Ahmed b. Ali b. Abdülkadir (1997). *Kitâbü's-süluk li-ma'rifeti düveli'l-müluk*, (nşr. M. Abdülkadir Ata), Beyrut, I.
- Müneccimbaşı Ahmed b. Lütfullah (2017). *Camiu'd-Düvel: Selçuklular tarihi*, II, (haz. Ali Öngül), İstanbul
- Özbek, S. (1999). “Türkiye Selçukluları-Eyyubiler Arası Siyasi Münasebetler Üzerine (1175-1250)”, *Prof. Dr. İsmail Aka Armağanı*, İzmir, s. 427-448.
- Şeşen, R. (2012). *Eyyübiler (1169-1260)*, İstanbul.
- Yiğit, İ. (2006). “Müstansır-Billah”, *DİA*, XXXII, 118.

³ Aynicâlût savaşı hakkında geniş bilgi için bkz. Süleyman Özbek, “Yakın Doğu Türk-İslam Tarihinin Akışını Değiştiren Bir Meydan Muharebesi: Ayn Calud”, *Türkler*, V, Ankara 2002, 127-133.